

BERTRAND RUSSELL, TARİH EĞİTİMİ VE DÜNYA BARIŞI

BERTRAND RUSSELL, HISTORY EDUCATION and WORLD PEACE

Bahri ATA*

Öz: Bertrand Russell, 20. yüzyılda Avrupa'nın yetiştirdiği en önemli düşünürlerden biridir. Doküman inceleme yönteminin kullanıldığı bu makalede Russell'in, eğitimin amaçları ve tarih anlayışına ilişkin değerlendirmelerine ve tarih eğitiminin dünya barışına yol açacak şekilde nasıl düzenlenebileceğine ilişkin görüşlerine yer verilmektedir.

Bu çalışmada üç alt probleme cevap verilecektir;

1. Russell'in eğitime ilişkin kuramsal görüşleri ile uygulaması arasında nasıl bir ilişki vardır?
2. Russell'in bir okuyucu ve üretici olarak tarihçilik anlayışı nedir?
3. Russell'a göre ne tür bir tarih eğitimi dünyada barışa katkı sağlayabilir?

II. Dünya Savaşı sonrasında kurulan uluslar arası örgütler, bu konuya ciddiyle eğilmiş ve taraf ülkelerin tarih ders kitaplarını kendi aralarında değiştirmeleri ve birbirlerine karşı ön yargılı ifadeleri çıkarmaları konusunda önemli adımlar atılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarih Eğitimi, Bertrand Russell, Dünya Barışı

Abstract: Russell is one of the most important intellectuals of 20th century in Europe. In this essay in which document review method was used, after taking into account of Russell's evaluations about the purposes of education, his understanding of history, his views on history education shall be dealt with.

In this study, three sub-problems will be answered;

1. What is the relationship between Russell's theoretical views and his applications concerning to education?
2. What is Russell's understanding of historiography as a reader and producer?
3. According to Russell, what kind of history education can contribute to the peace in the World?

The international organizations founded after World War II addressed the issue seriously to change the history textbooks on the European market and has taken important steps towards the removal of the prejudiced statements in the history textbooks.

Keywords: History Education, Bertrand Russell, World Peace

* Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Tarih Eğitimi A.B.D. E-posta: bahriata@gazi.edu.tr

Giriş

6 Mayıs 2006 tarihli *Hürriyet* Gazetesi, “Lise son sınıflarda okutulmak üzere Fransızlarla Almanlar ortak tarih kitabı hazırladı.” haberini verdi. Gazete, bu düşüncenin “Elysee Dostluk Antlaşması’nın 40. yıldönümü dolayısıyla toplanan Fransız-Alman gençlik kurultayında ortaya atıldığını” yazdı.

1954’den beri çalışma alanlarından biri de tarih ve tarih öğretimi olmuş olan Avrupa Konseyi, 2010’da başladığı “*Ayrılan Sınırlar Olmadan Avrupa İçin Paylaşılan Tarihler*” e-kitap projesini tamamlamış olup, günümüzde düzenlediği çalıştaylarla bu ürünü paylaşma ve yaygınlaştırma çabası içindedir.

Gerçekte bugün Avrupa’da tarih eğitimi alanında ne olduğunu daha iyi anlamak için 1870’li yıllardan başlayıp I. ve II. Dünya Savaşı’na yol açan gelişmelerin arka planı incelenmeli ve o günlerin bir tanığı olan ünlü İngiliz düşünür, mantıkçı ve matematikçi Bertrand Russell’in (1872-1970) sesine kulak verilmelidir.

Russell; eserlerinin ancak dörtte biri, Türkçe’ye çevrilebilmiş nadir düşünürlerden biridir. 1989-2013 arasında Russell ile ilgili ondokuz Türkçe tez yazılmıştır. Bunların ikisi doktora tezidir. Tezler; mantık anlayışı, agnostisizm, din, teoloji, ahlak felsefesi, bilgi anlayışı, bilgi kuramı, siyasal öğretisi, kötülük problemi, ölüm ve ölümsüzlük, klasik mantık eleştirisi konuları üzerinedir. Bunlardan sadece Acar’ın (2007) yüksek lisans tezi, Russell’in eğitim görüşleri ile ilgilidir.

Son on beş yıldır, Russell ile ilgili olarak Türkçe’de pek çok kitap tanıtım yazısı yanında, ulaşılabilen üç makale dikkati çekmektedir. Yılmaz (2001), Russell’in eserlerinden hareketle eğitim ve eğitimci konularındaki fikir ve görüşlerini daha çok *Aylaklığa Övgüye (The Praise of Idleness, 1935)* dayalı olarak değerlendirmektedir. Yıldırım (2011), “*Ateizm mi Agnostisizm mi? Bertrand Russell’in Tercihî*” adlı makalesinde Russell’in yazılarının basım yıllarına da dikkat çekerek, felsefi anlamda agnostik olduğunu göstermeye çalışmaktadır. Arık (2014) da “*Russel’da Çocuğun Eğitiminde Devletin Rolü*” adlı makalesinde daha çok, 1928’de yazılan *Sorgulayan Denemeler (Sceptical Essays)* adlı kitabından hareketle Russell’in eğitim anlayışı ve devletin müdahalesine yönelik eleştirilerine yer vermektedir.

Türkçe literatürde Russell’in tarihçilik ve tarih eğitimi üzerine düşüncelerini toplu olarak ele alan bir çalışmaya rastlamak maalesef mümkün değildir. Yalnız 2001’de

Türk Yurdu Dergisi'nde "Çanakkale Savaşlarını Nasıl Öğreteceğiz?" başlıklı yazımda, Russell'in tarih öğretim programlarında savaşların yeri ile ilgili görüşlerine kısaca yer vermiştim. Acar'ın (2007:138), Russell'in Eğitim Görüşleri adlı yüksek lisans tezinde de *Eğitim Üzerine (On Education, 1926)* adlı kitabından hareketle Russell'in çocuklara tarih öğretimi ile ilgili görüşleri özetlenmektedir.

Geçmişte J. Dewey'nin, J. F. Herbart'ın, H. Spencer'ın, E. Durkheim'in tarih eğitimine yönelik görüşlerini değerlendirmiştim. Bu çalışmada ise Russell'in tarih eğitimi görüşleri çerçevesinde üç alt probleme cevap verilecektir:

1. Russell'in eğitime ilişkin kuramsal görüşleri ile uygulaması arasında nasıl bir ilişki vardır?
2. Russell'in bir okuyucu ve üretici olarak tarihçilik anlayışı nedir?
3. Russell'a göre ne tür bir tarih eğitimi dünya barışına katkı sağlayabilir?

Yöntem

Doküman incelemesinin yapılacağı bu çalışmada Russell'in ulaşılabilen İngilizce ve Türkçe çeviri eserleri basım yılları gözetilerek eğitim, tarihçilik, tarih eğitimi ve dünya barışı temaları açısından ele alındı. Özellikle iki ciltlik, *the autobiography of Bertrand Russell* (1967/ilk baskı) adlı kitabı gençlik ve orta yaş eserlerinin kendince değerlendirmelerinin altı çizildi.

Bulgular

Russell'in Eğitim İle İlgili Kuramsal Görüşleri ve Uygulaması

Russell, tarihçilik ve tarih eğitimine ilişkin düşüncelerini ele almadan önce onun eğitimciliği ve uygulamasını ortaya koymak gerekmektedir.

İlkokul öğretmeni Dorothy Mackenzie'nin 5 Haziran 1917 tarihli mektubundan anladığımız kadarıyla *Toplumsal Yeniden İnşanın İlkeleri (Principles of Social Reconstruction, 1916)* adlı kitabın eğitimle ilgili kısmı, savaşın getirdiği kötü günlerde öğretmenler için oldukça teşvik edici olmuştur (Russell, 1971:77). Bu kitapta bir siyasi mesele olarak eğitimle ilgili sorulara cevap aranmaktadır. Russell, öğretmen ve bürokratta, çocuklara yönelik derin bir saygının olması gerektiğinden söz etmekte idi

(Russell, 2015:142). Russell (2015:154) gençler tarafından öğretimin ileride bir geçim sağlama aracı gibi görülmesi, bilgiye tamamen para kazanma yolu olarak bakılmasını eleştirirken, Fichte'nin (1807-1808) *Alman Ulusuna Söylevler* adlı kitabındaki benzer düşünceleri, kendi tarzında ifade etmektedir. Gerçi Russell, Fichte'yi, Hegel gibi, Prusya'nın felsefi avukatı olarak görüyor; Alman yurtseverliğini, Prusya hayranlığı ile kimliklendirme yolunda eğitimi, başarı için bir kilit olarak gördüklerini yazıyordu (Russell, 1990:310). Russell'ın Fichte ile tartışmasını ilerideki sayfalarda ele alacağım.

Russell, küçük yaştaki çocukların eğitimiyle ilgili olarak, Madam Montessori'nin yöntemlerinin bilgelik dolu olduğunu görmektedir. Madam Montessori'nin eğitimin yararına itaat ve disiplini asgariye indirmesini neredeyse mucizevi bir olay olarak değerlendirmektedir (Russell, 2015:159).

1920'de Dora ile Çin gezisi sırasında Çankşa şehrindeki büyük eğitim konferansı sırasında John Dewey ve eşi ile tanıştı (Russell, 1971b:126). Johnson Yuan adlı, Çinli öğrenci derneği başkanı, yazdığı 6 Ekim (Kasım?) 1920 tarihli mektupta, Dewey'in muhafazakâr teorisinden memnun olmayan Çinli öğrencilerin, Russell'dan Dewey'in kuramını tashih etmesini istiyordu (Russell, 1971b:136).

Russell'ın eğitimle pratik olarak ilgilenmesi, 1921'de ilk çocuğu John (ölm.1987) ve 1923'de kızı Kate'in (Katharine) eğitim ihtiyacı ile yakından ilgilidir (Monk, 2009:231). Kızı Kate'in bebeklik günlerinde "Kuzey rüzgârı kuzey kutbunda eser" ile başlayan bir nakaratı, kendi kendine mırıldanması eğitime ilgisini arttırmıştır (Russell, 1971:151).

İkinci eşi Dora Russell'ın katkılarıyla 1923'te yayımladığı *Endüstri Toplumunun Geleceği (The Prospects of Industrial Civilization)* adlı kitabında makineleşmenin yararını kabul etmekle birlikte sanat, bilim, dostluk, sevgi ve mutluluk gibi yaşamı değerli yapan şeylerin üretilmesi için okullarda dıştan olduğundan daha çok içten duyulan bir özgürlüğün gerektiğini vurguladı (Russell ve Russell, 1979:204).

1926'da yazdığı hem *Eğitim Üzerine (On Education Especially in the Early Childhood)* hem de *Eğitim ve İyi Yaşam (Education and the Good Life, 1926)* adlı eserlerde eğitim görüşlerini toplamıştır. Eğitimin en önemli amacı, erkek ya da kadında bazı gerekli karakterleri oluşturmaktır. Fiziksel, duygusal ve zihinsel eğitimin çocukta dört karakter özelliği oluşturması gerektiğini savunur. Bunlar; canlılık, cesaret, duyarlılık ve zekâdır. Zihinsel eğitimle ilgili olarak da çocuk yedi entelektüel erdeme

ulaşmalıdır. Bunlar; merak, açık zihinlilik, bilginin zor ama mümkün olduğu inancı, sabır, çaba, yoğunlaşma ve hatasızlıktır. Burada Eski Yunan ve geleneksel Çin eğitimi arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları karşılaştırmaktadır. Eski Yunan eğitimini, Çin eğitimine göre daha enerjik bulmaktadır. Bilim ve ilerleme üretemeyen eski Çin eğitiminin modern dünya için uygun olmadığını düşünmektedir (Egner ve Denonn, 2009:392).

Eğitim Üzerine kitabını okuyan Summerhill Okulu'nun kurucusu A.S. Neill, 23 Mart 1926 tarihli mektubunda, kendi kitabı ile Russell'ın kitabının birbirini tamamladığını ifade ediyordu. Kendi hobisi el işleri olduğu için "Senin (Russell) öğrencilerin, yıldızları sana soruyor, benimkilerde çelikler ve vida dişlerini merak ediyor." diye yazıyordu mektubunda. (Russell,1971b:181). Bu mektuplaşmalardan Neill'in, Summerhill Okulu'nda Fransızca dersi için bir Fransız öğretmeni çalıştırmak istemesine karşı çıkan Bakanlıkla ilgili sorunun, makul bir çözüme ulaşılmasında Russell'ın aracılık ettiğini de anlamaktayız (Russell, 1971b:185-186).

Daha sonra kaleme alacağı otobiyografisinde Russell (1971:151), "bu (*Eğitim Üzerine* adlı) kitabın psikoloji açısından biraz gereksiz bir şekilde iyimser olduğunu, değerlere ilişkin olarak da içinde vazgeçecek bir şey bulamadığını, çocuklara ilişkin önerdiği yöntemlerin aşırı derece sert olduğunu düşündüğünü" yazmaktadır.

Eğitim ve İyi Yaşam (1926) adlı kitabı, Thyer (2007:587) tarafından, B. F. Skinner'ın Russell'ın yazılarındaki ifadelerden de ilham alarak davranışçılık kuramına ulaştığının bir tür kanıtı niteliğinde kullanılmıştır. Richard F. Kitchener (2004:273) yazdığı bir makalede John Watson'un davranışçılığının, Russell üzerinde güçlü bir etkisinin olduğunu, fakat daha sonra bu türden aşırı davranışçılığın, zihni imajların inkârı demek olacağı için terk ettiğini vurgulamıştır.

Düşündükleri en iyi eğitimi çocuklarına vermek için 1927'de Eylül ayında Russell, Dora Black Russell (1894-1986) ile birlikte Beacon Hill Okulunu kurdu. Gorham'a göre (2005:48) bu okul, 20. yüzyıl öncesi başlayan uluslar arası ilerlemeci eğitim hareketinin bir parçasıdır. Russell'ın, bu okuldaki dolaylı 1927 ve 1932 yılları arasında eğitim konuları üzerine daha derinlemesine düşünme olanağı oldu. Buradaki deneyimlerini *Eğitim ve Toplum Düzeni (Education and Social Order, 1932)* eserinde paylaşmaktadır. Bu kitap, pratik uygulamaların bir ürünü olduğu için daha önemli görünmektedir. Rockler (2012:13) bu kitabı yazarken, Russell'ın Freud'u keşfettiğini ve davranışçı psikoloji bağlılığına son verdiğini belirtmektedir. Burada ilerlemeci

eğitimcilerin “Eğitim, öncelikle doğal gelişim için fırsatlara zaman ayırmalıdır.” anlayışını analiz etmektedir. Russell, bunu “negatif eğitim kuramı” olarak adlandırmakta ve bu anlayışın duygular söz konusu olunca geçerli olduğunu, ama zihinsel ve teknik eğitimle ilgili olarak karmaşık bir toplumun eğitimsel ihtiyacını karşılayamayacağını ileri sürmektedir. Ona göre eğitim uygulamaları ile çocuğun yaşamına müdahale edilmelidir (akt. Rockler, 2012:19-20; Tan,1983,56-57). Birey eğitiminin, yurttaş eğitiminden daha önemli olmakla birlikte, günün gerçeklerinden dolayı yurttaş eğitiminin ön planda yer alması gerektiğini söylemektedir. İngiltere’de, Birinci Dünya Savaşı’nda ivedi olarak teknik uzman ihtiyacı ortaya çıktığı günlerde, Russell; o zamana kadar matematikle pek az ilgilenmiş çocukların, matematiğin mekanik ve uçuş sorunlarıyla ilgisini gördüklerinde, bu derse hevesle sarıldıklarını gözlemlemiştir.

Russell otobiyografisinde, okulun mali yükünden dolayı ticari amaçlarla yazdığını (1927-1932 arasında yazdığı sekiz kitabını kastediyor.) ve ebeveyn olarak başarısızlıktan sonra önemli olabilecek kitaplar yazma konusunda hırsının canlandığını ifade ediyordu (Russell, 1971:190). 24 Mayıs 1928’de kendisi gibi sosyalist Fabian Topluluğu üyesi olan H. G. Wells’e yazdığı bir mektupta; okulun yıllık 2000 sterlin masrafının olduğunu, bunun hemen hemen bütün gelirini kapsadığını yazıyordu. Russell, her yıl için 1000 sterlin daha ek bir paranın temin edilmesi için H.G. Wells’den doğrudan ya da ilerlemeci Amerikalıları etkileyebilecek bir başvuru şeklinde yardım istiyordu ve okulu devam ettirip ettiremeyeceği konusunda daha o zaman bile pek emin olmadığını belirtiyordu. Okulda çocuğun gücünü zayıflatmadan girişimcilik eğitimini amaçladıklarını yazıyordu (Russell, 1971b, 180).

1928’de kaleme aldığı *Sorgulayan Denemeler de (Sceptical Essays)*, Russell (1995:136-137) devlet, kilise, öğretmen ve ana-baba gibi kurumların çocuğun iyiliğini yeterince gözetmediğini, çünkü hepsinin çocuğu, kendi iyiliği ile ilgisi olmayan amaçlara yönlendirmeye çalıştığını ileri sürer.

1932’de ayrıldığı eşi Dora Winifred Black, ilerlemeci eğitime olan inancını terk etmedi ve 1943’e kadar bu okulu yürüttü (Gottschalk, 1984:81;Hustak, 2013:472). Dora, Profesör John Thomas’a yazdığı 1977 tarihli bir mektubunda, Bertrand’ın ortak modern eğitim ideallerinden vazgeçerek, çocuklarını Eton Kolejine gönderme kararı verdiğini yazmaktadır (Hustak, 2013: 472). Russell da zaten açık olarak, bu okul girişiminin esaslı bir başarısızlık olduğunu ileri sürmüştü (Gorham, 2005:74).

1934'te yazdığı *Aylaklığa Övgü* kitabında Russell, faşizmin köklerini ya da örtük olarak her iki Dünya Savaşının nedenlerini; Fichte, Carlyle, Mazzini ve Nietzsche'de aramaktadır. Maalesef eserlerinde J. M. Keynes'in (1921) *Olasılık Üzerine Deneme'sini* ele alırken, yine Keynes'in (1919) *Barışın Ekonomik Sonuçları* adlı kitabında galip devletlere yaptığı uyarılara dikkat çekmemektedir. Ona göre Fichte, yeni eğitimi şöyle tanımlamaktadır; “*Esas itibarıyla irade özgürlüğünü tamamıyla yok etme amacına yönelmiş bir eğitim olmalıdır.*” (Russell, 1993:79). 1938'de yazdığı *İktidar* (Power: A New Social Analysis) adlı kitabında Fichte'nin “Alman Ulusuna Söylevler” adlı eserinden daha genişçe bir alıntı yaparak tartışır (Russell, 1990:310-313).

Russell, yukarıdaki alıntıya 1952'de yazdığı *Bilimin Toplum Üzerine Etkisi* (*The Impact of Science on Society*) adlı kitabında da yer vermektedir. Burada devam ediyor, “Öyle ki öğrenciler, okuldan ayrıldıktan sonra, gelecek hayatları boyunca, öğretmenlerinin istediği şekilden başka, düşünme ve davranma konusunda aciz olsunlar.” (1952:50). Russell'ın bu alıntıyı, Fichte'nin hangi eserinden ve sayfadan yaptığı bilgisine ulaşamadım. Fichte'nin (1807) “*Alman Ulusuna Söylevler*” adlı eserine göre, çocuklarda irade özgürlüğü yoktur, onlara bu konuda güvenemeyiz. Çocuktaki irade iyi veya kötüyü seçemez. Yani çocuğa doğrudan iyi olana yönelme iradesi, yalnız ve yalnız yeni eğitim yoluyla verilir.

Fichte'ye göre (1938:43), eski eğitim taraftarlarının ileri sürdüğü gibi, o kadar uğraştan sonra iradenin hâlâ hür yani iyilik ile kötülük arasında kararsız kalacağını kabul etmek mümkün değildir. “İrade demek insanın ta kendisi demektir. Yeni eğitim ise böyle (iyi ve kötü arasında hâlâ kararsız kalan) irade özgürlüğünü kökünden söküp atacaktır... İyiyi istemek ve iyi yoldan gitmek için daha nasihat ve teşvike muhtaç kimsede henüz sağlam ve durulmuş bir irade oluşturamamış demektir.” Fichte'ye göre yeni eğitim, insanlara bencillik duygusu yerine “iyi”yi, karşılık ve çıkar gözetmeksizin sevip saymayı benimsetmelidir. Yani, “iyilik aşkını” vermelidir. Öğrenciye bu iç mutluluktan sevinmeyi vermeli ve öğretmelidir. Bu mutluluk öğrencide, hiç şaşmadan iyiliğe doğru giden bir irade yaratır.” (Fichte,1938: 46;56).

Fichte, yoksul çocukların millî eğitiminde, Pestalozzi pedagojisini devlet eline vermekle itham edilmiştir. Fichte'nin söylevlerini, 1806'da Yena Savaşı'nda Prusya'yı yenen Napolyon ordusunun Berlin'i işgali altında yaptığını unutmamak gerekir. Kendini liberal eğitimci olarak konumlandırın Russell, Fichte ile olan bu tartışmasını iradeden

çok, pekala iyilik anlayışı ya da itaat sorunsalı üzerinden yapabiliirdi. Fichte'nin bu söylevlerinden 25 yıl sonra İngiliz felsefeci ve bilim tarihçisi William Whewell'in, "bilim insanı" (scientist) terimini ürettiği unutulmamalıdır. Üstelik sadece 1807'den 1938'e kadar Almanların yetiştirdiği sanatçılar, bilim insanları üzerinde düşünmek de -bunların önemli bir kısmı Amerika'da da modern bilim ve teknolojinin temellerinin atılmasında önemli işler yapmıştır- Russell'ın kötümserliğine bir cevap niteliğindedir. Bugün pek çok ülke, Finlandiya'nın eğitimdeki başarısını anlamak için nasıl uzman gönderiyorsa 1870'lerden sonra da pek çok ülkenin, Almanya'ya uzman gönderdiği pedagoji tarihi kitaplarından öğrenilmektedir. Gruber (1961:131), Horace Mann, William T. Harris ve diğerlerinin Prusya okul sistemini incelediklerini ve Amerika sahnesine bunu uyarladıklarını ve böylece okumaz-yazmazlığın hemen hemen ortadan kalktığını, öğretmenlerin çok iyi seçilip, eğitildiğini, öğretimde hümanist yöntemlerin kabul edildiğini ve 6-14 yaş arası zorunlu eğitimin uygulanmaya başlandığını belirtmektedir.

Russell, 1938'de Chicago ve California üniversitelerinde konferanslar verdi. Russell, 1940'lı yıllarda ABD formal okul ortamında pek çok konuda yerleşik ve yaygın düşünme tarzından çok farklı düşündüğü için, okullarda öğretmen olarak görev alması tartışılan bir kişi olmuştu. Bu tartışma, İngiltere'den Amerika'ya kadar uzanmıştır. 1940'da Amerika'da New York City Kolej'de Felsefe dersi vermek üzere davet edilmiş, kilise liderleri ve pek çok vergisini ödeyen vatandaş, ABD vatandaşı olmadığı, kamu hizmeti yapabilecek liyakata sahip olmadığı ve öğretileri kamu politikasına aykırı olduğu gerekçesiyle görev almasını önlemek için bir kampanyaya girişti. Bayan Jean Kay'nın açtığı dava ile olay, New York Yüksek Mahkeme'sine intikal etti. Aleyhine sonuçlanan 30 Mart 1940 tarihli McGeehan Kararı'na karşı John Dewey, Albert Einstein, A. N. Whitehead, Charlie Chaplin ve Sidney Hook vb. aydınlar Russell'i Amerika'da destekleyenler tarafında yer aldı (Russell, 1971b:234). Sidney Hook da 1973'te yazdığı *Akademik Hürriyet ve Akademik Özgürlük* kitabının ilk düşünce tohumlarını bu sırada atmış olabilir.

1941'de John Dewey'in aracılığıyla Dr. Albert C. Barnes, Russell'a Philadelphia'da Barnes Kurumunda sanat öğrencilerine "felsefe tarihi öğretimi" işini teklif etti. Russell, aynı William James gibi gençlik yıllarında Latince ve Eski Yunanca öğrendiği yılları boşa geçtiğini düşünmekte iken (Gottschalk,1984:95) aldığı klasik eğitimin yararını gördü. Latince ve Eski Yunanca bilgisinden yararlanarak, *Batı*

Felsefi Tarihi (A History of Western Philosophy, 1945) kitabını yazdı. Bu kitap, ona şöhret getirdiği kadar, yıllarca temel gelir kaynaklarından biri oldu (Monk, 2009:232).

Russell (1945:820), *Batı Felsefi Tarihi* adlı kitabında felsefecilerin eğitim görüşlerine özellikle önem vermektedir ve kitabında, bazı konularda John Dewey ile benzer görüşler taşıdığını yazıyordu. Aslında Russell ile Dewey arasında çok temel ayrımlar vardır. Rockler'ın (2012:13-23) gösterdiği gibi Russell, hakikatin çoğunluğun inancına indirgendiği ve iktidar tarafından belirlenen bir bilgi anlayışı olarak pragmatizm anlayışından hoşlanmamıştır. Dewey'den çok farklı olarak Russell'a göre, eğitimde çok fazla demokrasi, aşırı düzeyde tekdüzeliğe yol açabilirdi. Russell, daha geniş bir kitleye yönelik yazdığı için bugün bile kitapları Dewey'in kitaplarına göre daha okunabilir.

Russell, eğitimde bireyselliği, zihnin bağımsızlığını, eleştirel hüküm vermeyi ön plana çıkarmaktadır. Russell, okullarda bağımsızlığın, eleştirinin ve açık fikirliliğin bastırıldığını ileri sürmektedir. Okullarda eğitimin çok kolay yanlı dogmatik, propagandacı ve otoriter olabileceğini göstermektedir (Hale, 1994:2).

Russell, eğitimin amacı ile ilgili yazdığı metinlerde eğitimin amacının herkesin aynı düşünmesini sağlamak değil, herkesin kendi kişiliğini tam olarak yansıtabilecek şekilde düşünmesini sağlamak olduğunu belirtiyordu. Bütün çocukların aynı türden okullara gönderilmesinin ve onlara aynı eğitimin verilmesinin yanlış olduğu görüşüne vardı.

Russell'ın yaşadığı dönemlerde Avrupa'da eğitim, uygulanan şekli ile düşünmenin ve düşünce özgürlüğünün en başta gelen engellerinden biri durumuna gelmişti. Kullanılan yöntemler öğrencilerde pasif kabul alışkanlığını besliyor, öğretmene ve diğer otoritelere körü körüne ve düşüncesiz bir saygı duymaya teşvik ediyordu. Çocuklar düşünmeye teşvik edilmek yerine bazı sonuçları kabul etmeye yönlendiriliyordu.

Russell (1953:25-30), "Eğitimin Amaçları" adlı yazısında "Eğitimde, zihni doğrudan doğruya pratik faydası olan bilgilerle mi doldurmayı amaç edineceğiz?" sorusuna yanıt aramaktadır. Bu çerçevede beşeri bilimlere mi yoksa fen bilimine mi daha fazla önem verilmesi gerektiğini tartışmaktadır. Burada "Hamlet'i takdir etmenin pratik hayatta bir faydası olamaz." demektedir. Ama bu bilgi, bizi daha mükemmel bir insan yapan, zihni bir varlık kazandırır. Klasik bilginin, daha sonra hayatında

karşılaştığı her hangi bir meselenin çözümünde kendisine yardımcı olmadığını ifade eder. Russell'a göre bilimsel açıdan "En iyi yüz kitap" gibi anlayış da tamamen saçmadır. Genel kural; tarihsel yaklaşım, matematik ve anatomi gibi derslerde değil de gerçeğe ulaşılmamış konularda kullanılabilir (Hook, 1967:130-131). Matematik ve fen hakkında öğrendiklerinin daha faydalı olduğunu, bunların ona düşünme ve akıl yürütme olanağı verdiğini, aldatıcı dünyada hakikatin mihenktaşları olduklarını yazmaktadır.

Russell'in öğretmenlik mesleği ile ilgili fikirleri de günümüz açısından önemini korumaktadır. Russell'a göre öğretmen, benimsediği yüksek bir amaç için çocuğa ilgi gösteren bir kişi değildir (Russell, 1993:179). Çocukları bir davanın propaganda ordusuna katılacak birer asker olarak görmemeli, onları birer insan olarak sevmelidir (Russell, 1990:312).

Russell'a göre liberal eğitimci, öğrencilerinin önünde her şeyi bilen bir insan pozunda çıkmayacak ya da mutlak iyiye ulaşmaya çalıştığı bahanesiyle kendini iktidar aşkına kaptırmayacaktır (Russell, 1990:312).

Okullarda öğrenciler, farklı ön yargılara sahip öğretmenlerle karşılaştırılarak, bütün aşırı görüşler hakkında kuşku duyması sağlanmalıdır. Ona göre, öğretmenin örtük olarak öğrencilere aktarabileceği değerler şunlardır; *Aydın dürüstlüğü, hoşgörü, geniş görüşlülük, bilim sevgisi* (Russell ve Russell, 1979:193).

Ona göre, öğretmenler, tarafsızca yargılara varabilmeyi, kimseden yana olmadan gerçekleri aramayı, parti sloganlarına kapılmamayı öğretmelidir (Russell ve Russell, 1979:202). Russell'a göre bir gruba, düşmanlık aşıl原因 hiçbir öğretmene tolerans gösterilmemelidir (akt. Egner ve Denonn, 2009:691). Ona göre, aşırı çalışmadan dolayı yorgun öğretmenlerin çocuklara yakınlık göstermesi tamamiyle imkânsızdır. Bu işi, günde en fazla iki saat yapmalı ve geri kalan saatlerini çocuklardan uzakta geçirmelidir (Russell, 1993:179-180). Özellikle gençlerin eğitiminde geçim amacıyla değil de zevk için çalışacak gönüllü öğretmenlere fırsat tanınmalıdır (Russell ve Russell, 1979:203-204).

Russell'in Bir Okuyucu ve Üretici Olarak Tarihçilik Anlayışı

Russell tarihe olan aşkını büyükannesinden aldığını, dedesinin kütüphanesinin de kendisi için bir tür sınıf hizmeti gördüğünü belirtir (Gottschalk, 1984:16). Aslında ailesinin 16. yüzyıldan beri İngiliz tarihinde önemli rol oynamaları, tarihe ilgisini

arttırmıştı. Yetişkinliğinde akşamları eşi ile tarih kitaplarını yüksek sesle okurlarmış (akt. Egner ve Denonn, 2009:12-21). Felsefe ve Matematik yanında tarihin her zaman ilgisini çektiğini, Hegel ve Marx'ın tarihsel gelişim genel şemasını kabul etmediğini belirtir. Ekonomik nedenlerin tarihte pek çok politik, dini, sanatsal ve ahlaki hareketin en temel nedeni olduğunu kabul etmekle birlikte, Marx'ın tarih felsefesini hatalı ve çok keskin bulmaktadır (akt. Egner ve Denonn, 2009:486). Russell, 18. yüzyıla kadar tarih kitaplarının olağanüstü şeyler ve acayıplıklara dair hikâyelerle dolu olduğunu, okuyuculardaki modern beğeni, bilimin muhtemel kabul ettiğini tercih ettiği için bugün modern tarihçilerin bunları önemsemediğini ifade etmektedir (akt. Egner ve Denonn, 2009:54).

Stunkel (2001-2002:129), Russell'ın tarih ile ilgili görüşlerini yansıtıcı dört deneme tespit etmiştir. Bunlar; "*Tarih Üzerine*" (On History, 1904), "*Tarihin Materyalistik Teorisi*" (The Materialistic Theory of History, 1920), Tarihi Nasıl Okur ve Anlarız? (How to Read and Understand History, 1943) (*Sanat Olarak Tarih* (History as an Art, 1954) dir. Russell, *Alman Sosyal Demokrasisi* (German Social Democracy, 1896), *Antant Politikası* (The Policy of the Entente, 1916), *Çin'in Problemi* (The Problem of China, 1922), *Özgürlük ve Örgütlenme* (Freedom and Organization, 1934) gibi dönemin politika bilimi ile ilgili eserler de verdi. 1937'de The Amberley Evrakı (*The Amberley Papers*) adlı kitabında ailesinin evrakını yayımladı.

1904'te *Independent Review*'de yayımladığı ve daha sonra *Felsefi Yazıları*'na (Philosophical Essays, 1910) eklediği denemesinde tarih üzerine görüşlerini özellikle edebî bir dil ile ifade etmektedir. Russell (1910:61), "Zihin imparatorluğunun vatandaşlığını elde etmede hiçbir bilgi, geçmişin bilgisi kadar zorunlu değildir." demektedir. Her şeyden önce nesnellığe önem vererek, "Sadece olgular anlatılsın ve eğer dilleri olabilirse olguların kendi adlarına konuşmalarına izin verilsin." derken, 19. yüzyılın başında bilimsel tarihçiliğin kurucusu olarak kabul edilen Alman tarihçi Leopold von Ranke'vari düşünceler dile getirmektedir. Russell'a göre bir dokümanda elli tarihten (birkaç iyi örnek hariç) fazla hayat vardır (akt. Egner ve Denonn, 2009:500).

Tarih bilgileri, genellikle günümüz politik problemlerinde yararlılığı temelinde önerilmektedir. Tarih, bugünü geçmişle ve böylece geleceği bugün ile ilişkilendirir. Tarih, hayal gücünü geliştirir. Tarih, umutlarımızı, kendi hayatımızın uzağına götürerek, milletlerin gelişimini ve büyüklüğünü, görülür ve canlı kılar. Bu şekilde, tarih, devlet

adamı olabilme ve bugünle sınırlı olan bakışımızın ulaşamayacağı bir derinlik ve genişlik yeteneği verir. Bu denemesini şöyle bitirir;

Yıllar geçip gider, dostlar ölür, umutlar gerçekleşmez, idealler solar; gençliğin o büyümlü ülkesi gittikçe uzaklaşır, hayat gittikçe daha çok yormaya başlar; dünyanın yükü öyle artar ki harcanan çaba ile çekilen acı neredeyse katlanılamayacak kadar ağırlaşır, yeryüzünün bitkin ulusları içinde mutluluk tükenir, gider ve gelecek denen zorbalık insanların yaşama gücünü siler süpürür, ölmekte olan dünyada sevdiğimiz her şey de tükenmeye yüz tutar. Ama geçmiş, şimdinin geçici ürünlerini birer birer yutarak evrensel ölümle can bulur, hiç durmadan, önüne geçilmez biçimde kendi sessiz tapınağına her çağın diktiği yeni anıtları ekler; her büyük olay, her görkemli yaşam, her başarı, her kahramanca yenilgi orada bir türbe bulur kendine. Zaman denen ırmağın kıyılarında, değişik kuşaklar yavaş yavaş, adım adım mezara doğru yol almaktadır; bu yürüyüş, geçmişin o suskun ülkesinde sona erer; yorgun yolcular dinlenmeye kavuşur ve hıçkırıklar artık işitilmez olur (çev. İçen, 1998:99).

Özellikle yukarıdaki bu satırlar, en azından başlangıçta “*Clio: Bir İlham Perisi: ve diğer Yazılar*” (Clio, A Muse: And other Essays) adlı eserin sahibi arkadaşı İngiliz tarihçi George Macaulay Trevelyan (1913) ile birlikte saf tuttuğunun kanıtıdır. Edebî bir üslup olarak “tarih”i savunan Trevelyan’ın bu yazıyı, J.B. Bury’nin (1903) “Tarih ne fazla ne eksik bir bilimdir ve bilim olması gerekir.” tezine karşı yazdığı unutulmamalıdır.

Russell’in daha sonraki yazılarına bakıldığında geçmişin ışığında savaş, sosyalizm, hükümet, din, eğitim, bilimin kullanımı gibi çağdaş meseleleri ele alırken tarihsel bilgileri kullandığı dikkati çeker (Stunkel, 2001-2002:132).

1934’te yazdığı *Özgürlük ve Örgütlenme* kitabında, “Endüstri Devriminin nedenini kuraklıktan dolayı Türklerin Orta Asya’dan göçüne” bağlayan genel formüllerin zemini olmayan ve ciddiyyetden aşırı yoksun ifadeler olduğuna dikkat çekmektedir (akt. Egner ve Denonn, 2009:487-488).

Russell’in tarihçiliğini en iyi *Batı Felsefesi Tarihi (1945)* adlı eserinde görebiliriz. Otobiyografisinde “Her zaman tarihin büyük ölçekte yazılması gerektiğini düşündüğüm için bu tarihi yazmaktan memnunum.” yazmaktadır.

Russell’a göre; büyük tarih, bir adamın eseri olmalıdır, kendi uzmanlığı ile meşgul her bir katkı verenin özetleri ile bu iş başarılmaz (akt. Egner ve Denonn,

2009:518). Bir adam tarafından yazılan tarihe en güzel örnek olarak Gibbon'un *Roma İmparatorluğu'nun Gerileyişi ve Çöküş Tarihi*'ni (6 cilt) vermektedir. Russell, Gibbon'un işlediği konunun, öyle kısacık bir kitapta ele alınamayacağını, *Batı Felsefesi Tarihi'nin* ilk bölümlerinin bir kültür tarihi olduğunu, daha sonraki bölümlerde ise bilimin önem kazandığını, bunu da bu çerçeveye uydurmanın zor olduğunu, elinden geleni yaptığını belirtmektedir (Russell, 1971b:223). Kitabını eleştirenlerin bazıları, onu hakiki tarih yerine, keyfi olarak yazmayı tercih ettiği olaylara yönelik ön yargılı bir anlatı sunmakla itham etmişti. Russell, bu konuda şöyle diyor: "Fakat benim aklıma göre, eğer gerçekten ön yargısız adam diye bir adam varsa, ilginç bir tarih yazamaz. Ön yargısı yokmuş gibi numara yapmayı, sadece riyakârlık olarak sayıyorum. Üstelik bir kitap, diğer eserler de olduğu gibi belli bir bakış açısı ile yazılmalıdır. Büyük ölçekli bir tarihte yapılabilecek en iyi şey, yazarın ön yargısını kabul etmektir. Memnun olmayan okuyucu da başka türlü ön yargılar için diğer yazarlara bakmalıdır. Hangi ön yargıların gerçeğe daha yakın olduğu gelecek kuşaklara bırakılmalıdır." (Russell, 1971b:223). Stunkel'e göre ise eser, kaynağı gösterilmiş felsefi metinlerden geniş pasajlarla, kanıtlama ile ilişkilendirilmiş tarihsel arka planla W.T. Jones'in (1952) *Batı Felsefesi Tarihi (A History of Western Philosophy, çev. Hakkı Hünler)* ciltlerinin, Russell'inkiyle (1945) karşılaştırılması oldukça değerlidir. Bir felsefe tarihinde tarihsel amaçlara bir ciltte ulaşılabilir. Russell'ın tarihi, ne çok bilgilendiricidir ne de çok güvenilir, bir filozofu ya da edebiyatçıyı iş başında gösteren canlı bir örnektir, berrak nesir, mantıki analizler, iğneleyici ironi açısından tamdır, ancak esere kaynaklık eden tarihsel materyalin nereden geldiği ve felsefe ile ilişkisini kestirmek zordur (Stunkel, 2001-2002:144).

1950'li yıllarda "*Bir Sanat Olarak Tarih*" adlı verdiği konferansı bir üretici olarak değil de tarihin müşterisi olarak yaptığını belirtmektedir. "Tarih, şiirde olduğu gibi, herkesin zihinsel mefruşatının çekici bir parçasıdır." (akt. Egner ve Denonn, 2009:515). Nasıl ki şiir ve müzik sadece uzmanlar için üretilmez, tarih de tarihçiler için yazılmaz. Russell'ın burada temel sorusu şuydu: "Hangi tür tarih, tarihçi olmayan okurun zihinsel yaşamına katkıda bulunabilir? Ortalama okuyucu tarihten ne çıkarabilir? Sonuçta ulaştığı görüş şudur; Tarih, şiir ve iyi bir romanda olduğu gibi okuyucu için "*ilginç*" olmalıdır. Tarihçinin ilgilendiği ve portresini çizdiği karakterlere ilişkin duyguları olmalıdır. Tarihçi tarafsız olmamalı, tersine taraf tutmalıdır. Tarih, hem tarihçiye hem de eğitimini alan kişiye belli bir zihinsel mizaç, belli bir düşünme biçimi, içinde yaşadığı

olaylara ve bunların geçmiş ve gelecek ilişkisine ilişkin bir duyuş üretecek, görüş genişliği vermelidir.

Russell'a Göre Ne Tür Bir Tarih Eğitimi Dünya Barışına Katkı Sağlayabilir?

Russell, tarih eğitimi ile ilgili yazılarında yer yer eğitim bilimine ilişkin ipuçları verse de daha çok tarih eğitiminin siyasi amaçları ve sonuçları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Russell'ın düşüncelerine geçmeden önce Avrupa'da, 1870 sonrası tarih eğitimi anlayışının ne olduğu sorusuna cevap vermek gerekir.

Avrupa ülkelerindeki eğitimde yurtseverlik dönemi, 18. yüzyılda ulus-devlet ile billurlaşmaya başlayan bir olgu olup bunun tarihi kökenlerini ilk çağlara kadar indirmek mümkündür. Eflatun, Protagoras'da Yunan şehir devletlerinde çocuklara, kahramanların zaferlerini öven bir çok yazının ezberletildiğini, böylece çocuklarda onlar gibi olmak hevesi uyandırıldığı yazmaktadır. Avrupa'da halka verilecek genel eğitimin devletin öncülüğünde yapılması görüşü 18. yüzyılda yaygınlaşmaya başladı.

19. yüzyılda Almanya'da eğitim biliminin kurucusu J. F. Herbart, "Tarih, insanlığın öğretmeni olmalıdır. Eğer böyle olmazsa, gençlere tarih öğretenler, en kabahatli olanlardır." (Ata, 2009:114) diyordu. Ama hemen cümlesinin arkasına, "Erkek çocuklarda coşkuğu erken yaşlarda geliştirmek için anlaşılabilir kitapların seçilmesinin onlarda yurtseverlik duygularını geliştireceğini" yazıyordu.

Langlois ve Seignobos'ın da belirttiği üzere (1937:320), 1897'de Fransa'da olgunluk imtihanında "Tarih dersleri ne işe yarar?" sorusuna 100 adaydan 80'i "Yurtseverlięi coşturmaya yarar." cevabını vermişlerdi. Prusya'nın bu etkisi, yurttaşlık eğitimi olarak tarih anlayışı tüm Avrupa'ya yayılmıştı. İşte bu atmosfer içinde Batı'nın uygar toplumları arasında Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi sonrasında Russell'ın savaş karşıtı aktivist faaliyetleri, onun yurdunu sevmez ve kötü bir İngiliz olarak suçlanmasına neden oldu (Gottschalk, 1984:51). Çünkü o, İngiltere'nin savaşa katılmasına ve zorunlu askerlik yasasına karşı çıkmıştı. 1918'de Orduya Katılmayanlar Birlięi'nin haftalık gazetesinde yayımlanan grev kırıcı olarak Amerikalı askerlerin Britanya'da istihdam edilmesini önerdiği bir makalesinde dolayı altı ay Brixton Hapishanesinde yattı (Monk, 2009:231). Bu yüzden Trinity Kolejdeki görevine son verildi.

1916'da yayımladığı *Toplumsal Yeniden İnşanın İlkeleri* kitabında mevcut öğretimin pozitif anlamda zararlı olduğu konular, tarih, din ve diğer tartışmalı konulardır (Russell, 2015:144). Burada şöyle diyor:

"...Her ülkede tarih, o ülkeyi göklere çıkaracak şekilde öğretilir: Çocuklar kendi ülkesinin daima doğru yolda olduğuna, neredeyse her zaman muzaffer olduğuna, hemen bütün büyük insanların ülkesinden çıktığına ve ülkesinin her bakımdan diğerlerinden üstün olduğuna inanmayı öğrenir." (Russell, 2015:144; akt. Egner ve Denonn, 2009:12).

Russell, Avrupa'daki bağınaz milliyetçiliğin etkisiyle Waterloo Savaşı'nın İngiltere'de, Fransa'da ve Almanya'da nasıl anlatıldığına değinir. Russell'a göre çözüm, tarih öğretiminin uluslar arası bir komisyon eliyle yanlışsız ders kitaplarının hazırlanmasını sağlamaktır.

1920'li yılların başında ona göre tarih öğretimi ile Avrupa'da gençlere düşmanlığı pekiştirici bir takım gülünç inançlar aşılacaktır. Örnek olarak bir Fransız okuma kitabından (tarih ders kitabı olmadığına dikkat edelim) aldığı bir paragrafı vermektedir. Bu paragraf şöyledir;

Unutmayın, hatırlınızdan çıkarmayın. Küçük Fransızlar, Fransa'ya saldıran, onu Büyük Savaşa girmeye zorlayan Almanya'dır... Almanlar akıl almaz bir kıyımın suçlusudur. Çocukları sakatlamış ve öldürmüşlerdir, kadınları ve yaşlıları vurmuşlardır... Almanya'ya sonsuzluğa dek lânet yağsın. Güzel vatanımız Fransa ve onun dostlarının zaferleri ölümsüz olsun" (Russell'ın aldığı kaynak: Daily Herald, 15 Mayıs 1922).

Russell (1979:195), Avrupa'da o yıllarda yazılan tarih ders kitaplarının yurtsever gençlik yetiştirme nedeniyle bile bile pek çok yanlışlarla dolu olduğunu ve yanlışların savaş olasılığını arttırıcı nitelikte olduğunu vurgulamaktaydı.

1926'da yazdığı *Eğitim Üzerine* adlı kitapta Russell'a göre tüm Batı ülkelerinde çocuklara en önemli bağlılığın yurttaşı oldukları devlete bağlılık öğretilir. Bu öğretiden şüphelenmemek için yanlış tarih, yanlış siyaset bilimi ve yanlış ekonomi bilgileri verilir. Yabancı devletlerin kötülükleri anlatılır, kendi devletlerinininki anlatılmaz. Çocuk kendi devletinin girdiği tüm savaşları savunma, yabancı devletlerin saldırganlık olduğu inancına itilir.

Savaşları önlemenin yolu bütün ülkelerde eşit biçimde öğretilen ortak bir uygarlık ülküsü uğruna dar-düşünceli ve bağınaz ulusçuluğun bırakılmasıdır. Russell, nefret duygusunu, ötekine değil de "cehalete" yöneltmemiz gerektiğini vurgulamaktadır.

Russell, tarih eğitiminde çocuğun düş gücünün genişlemesi ve resimli tarih öykülerini de gündeme getirmiştir. Russell'a göre tarihin en önemli faydası düş gücünü (imagination) genişletmesindedir. Dünya tarihi, müzik, resim, edebiyat hakkında bazı şeyler bilmek, düş gücünü tamamıyla geliştirmek isteniyorsa gereklidir. Bu düş gücü ile insan dünyanın nasıl bir yer olabileceğinin farkına varır. Russell'a göre çocuklarda başlangıçta zaman algısı gelişmemiştir. Tarihe, 5 yaşlarında ve tanınmış kişilerin bolca resimlenmiş öyküleri ile başlanmalıdır. Bunun için resimli öykü kitapları hazırlanmalıdır. Çocuklar için resimli İngiltere tarihi hazırlanmalıdır.

Russell, pek çok eserinde "Bütün uygar ülkelerde çocuklara aynı tarihin öğretilmesi, ülkelerin birbirlerine daha az düşmanlık beslemesini sağlar." görüşünün altını çizmiştir. Ona göre, okul tarih kitapları, Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyet Rusya'nın yardımıyla Milletler Cemiyeti tarafından yapılmalıdır. Tarih, ulusal tarihten çok, dünya tarihi olmalı ve savaşların yerine kültürel meseleleri vurgulanmalıdır. Savaşlar öğretilse bile, yalnız zafer kazanmış taraf ve kahramanlıklar açısından ele alınmamalıdır. Öğrenci savaş alanında yaralılar arasında durarak, yıkılmış bölgelerde evsiz kalanların acılarını duymalı, savaşın fırsatlar sunduğu gaddarlıkların ve haksızlıkların bilincine varmalıdır (1933:140; 1979:196).

Russell (1933:143), bu konuda Milletler Cemiyeti'ne önemli görevler yüklemektedir. "Saldırganları örtbas etmekle meşgul olmaktan vakit bulabilirse Milletler Cemiyeti er ya da geç bu konunun önemini farkına varabilir." Hiç şüphesiz ki bu düşüncelerinin de ütopya olduğunun bilincindedir.

Russell (1933:143), dünya tarihinin zorunlu olduğu, kabul edildiği uluslar arası antlaşmalara bağlı olan bir İngiliz tarih öğretmeni hayal etmektedir. Bu öğretmen, Cengiz Han'dan, Çinlilerden Arap denizcilere geçen pusulaya kadar pek çok konuda bir şeyler öğrenecektir. Bugünkü uygulama savaş hevesini arttırmaktadır. Bu bağlamda yanlış yerine gerçekler öğretilmelidir. Yaşamış oldukları coğrafyayı değil de bütün dünyanın gelecekteki yurttaşları olarak tarihi olayları görebilmelidirler.

1938'de *İktidar (Power: A new Social Analysis)* adlı kitapta çocuklara geçmişte büyücülük gerçekçiliği ve köleliğin yararları gibi kimsenin tutmadığı görüşleri büyük bir dirayetle savunan hatipler ve yazarların olduğunun gösterilmesi gerektiğini savunmaktadır. Çocuklar, onların hitabet güçlerini takdir etmeli ve inatçılıklarını görmeli ve derece derece günün sorunlarına gelinmelidir. Yaşanılan güne gelip, İspanya hakkında ya da o sırada en çok tartışılan sorun üzerine iki farklı görüşe sahip gazete incelenmelidir. Demokratik rejimde vatandaşların farklı görüşte gazeteleri okuyarak gerçeği çıkarmakta ustalık kazanması önemlidir. Bu amaçla I. Dünya Savaşı'nda çıkan gazetelerle sonradan resmen tarihe geçen kayıtlar arasında, gençlere karşılaştırma yaptırmak çok öğretici olur. Böylece öğrencilere dengeli ve ihtiyatlı yargılama yeteneği kazandırılmalıdır (Russell, 1990:308-309).

1951'de *Değişen Dünya için Yeni Umutlar (New Hopes for a Changing World)* adlı kitabında Milletler Cemiyeti ve Birleşmiş Milletleri oluşturanların etkili uluslararası iş birliğini umut etmektedir. Okullar, dar ve yanlı bir ulusalcı tarih sunmamalı, ulusal ön yargıdan arınmış dünya tarihi kitapları okutulmalıdır. Russell'a göre bu kitapta Güney Amerika tarihini bir Norveçli, Viking tarihini bir İtalyan ve Orta Çağ İtalya Tarihini bir Amerikalı yazabilir ve burada günümüz dünyası daha çok öğretilmelidir. Marathon Savaşı bilgisi iyidir, ancak İngiltere-İran Petrol Şirketinin meseleleri ile uğraşmada pek yardımcı değildir. Çocuklara farklı grupların şimdiki bağımlılığı, iş birliğinin önemi, çatışmanın çılgınlığı gösterilmelidir. Çocuklar, akademisyenlerin kültürel olarak uğraşmayı sevdiği geçmiş dünyasının vatandaşı değil, günümüzün vatandaşı olmalıdır (akt. Egner ve Denonn, 2009:691).

1956'da yazdığı "*Bir Sanat Olarak Tarih*" adlı yazısında Russell'a göre tarih öğretiminde bir akım vardır ki bu da dikkatlice ele alınmalıdır. Tarih öğretiminde kültür tiplerine vurgu yapılırken, bireysel kahramanların yaptıklarına fazla ilgi gösterilmemektedir. Tarihin sadece bir tarzda öğretilmesi doğru değildir (akt. Egner ve Denonn, 2009:519). Esasen yukarıdaki satırlarda üstü örtük olarak bir tür Durkheim eleştirisi de yatmaktadır. Bilindiği gibi Durkheim'a (2004: 236) göre toplum, birkaç tarihi şahsiyetin ürünü olmayıp kendini içinde yaşayan bireye dayatan bir varlıktır. Bu yüzden tarih, bazı tarihi şahsiyetlerin eseri olarak çocuğa sunulmamalıdır. Russell'a göre ise devlet, millet, kilise övülürken, bireysel değerleri ihmal etmek çok tehlikelidir. Çocuğun doğrudan yaşantısına girmeyen tarihsel kişilerin mit olmayıp, gerçekten yaşadığı konusunda iyi bir argümanı çok az tarih öğretmeni üretebilir. Plutarkhos'un *Hayatlar*

kitabının en az genel tarih kitapları kadar gerekli olduğunu vurgular. Russell'a göre gerçek fatihler, Buda, Sokrates, Arşimet, Galileo ve Newton gibi bilim insanlarıdır. 17. yüzyılda 100 kabiliyetli bilim insanı bebekliklerinde ölmüş olsalardı, günümüz sanayi toplumu ve genel insan hayatı bugünden daha farklı olacaktı. Şekspir ve Milton yaşamasaydı bir başkasının onların eserlerini besteleyebileceğini düşünmüyordu. Diğer yandan Russell'a göre tarihsel açıklamalarda büyük adam ile sokaktaki adamın önemine ilişkin dengeli bir anlatım kurulmalıdır (akt. Egner ve Denonn, 2009:519-520).

Russell, günümüzde dünya ülkelerini dolaşmanın, en az H.G. Wells'in "zaman makinesi" kadar geçmişin ve geleceğin nasıl olabileceği konusunda fikir verebileceğini düşünüyordu. Örneğin New York'a ya da Chicago'ya giden bir Avrupalı geleceği; Asya'ya gidecek olursa geçmişi; Hindistan'da Orta Çağ'ı, Çin'de (1920) on sekizinci yüzyılı görecektir (Russell, 1995:68).

Russell (1979:197) göre, H.G. Wells'in *Tarihin Ana Hatları* adlı kitabı gibi eserler, daha insancıl bir görüş yaratmada kesinlikle Agincourt, Trafalgar, Lexington ve Saratoga konu ve olaylarını anlatan yurtseverce eğitimden daha etkilidir. Beacon Hill Okulu'nda da tarih derslerinde H.G. Wells'in *Dünya'nın Kısa Tarihi* kitabı 1940'lara kadar kullanılmıştır (Gorham, 2005:70). Russell'ın kızı Katharine Tait'in anılarına göre bu okulda tarih dersleri için; tepesinde bir kulesi, dört tarafında penceresi olan ve denize bakan, babasına ait küçük çalışma odası kullanılmış (Bruneau, 2003-2004:142).

Mustafa Kemal Atatürk, *Nutuk* adlı kitabında H.G. Wells'in "dünya federasyonu" fikrini değerlendirerek tatlı bir düş olarak nitelendirir. Öte yandan H.G. Wells'in dünya tarihinde büyük güçlerin çıkarlarına uygun olarak nasıl davrandığını ve Türklerin yerini göreceli olarak nesnel koymaya çalışma gayretinden dolayı, 1928'de H.G. Wells'in *Tarihin Ana Hatları* adlı kitabının kısa sürede Türkçe'ye çevrilmesini sağlar.

1944'te Russell, Trinity Kolej'deki görevine tekrar davet edildi. Russell, 1949'da ülkesine hizmet eden biri olarak liyakat nişanı ile ödüllendirildi. 1920'lerde yazdığı bir kitapta Churchill'i ağır eleştirirken, II. Dünya Savaşı'nda yaptığı hizmetlerden dolayı kitabın sonraki baskılarında bu eleştirileri çıkardı. Savaş sonrası Avrupa'nın birlik içinde ve güçlü kalması gerektiği ile ilgili fikirlerini anlatmak üzere birlik elçisi olarak Avrupa'da konferans turlarına çıktı. 1950'de "insanlık ideallerini ve düşünce özgürlüğünü savunduğu için" Nobel edebiyat ödülünü aldı.

1955'te nükleer silahlanma yarışına karşı yazılmış Russell-Einstein manifestosu, on bir fizikçi tarafından imzalandı. 1957'de Russell, UNESCO'nun Kalinga Ödülü'nü aldı. 1961'de Brixton Cezaevinde bir hafta yatacağı ikinci hapis cezasını aldı.

1966'da Russell, ABD'nin Vietnam'da yürüttüğü savaşı araştırmak ve değerlendirmek için Uluslar Arası Savaş Suçları mahkemesi fikrini ortaya attı. Dönemin ileri gelen entelektüelleri ile birlikte ABD'nin savaş suçlarını araştıran "Russell Vietnam Savaş Suçları Mahkemesini" kurdu. Birleşmiş Milletler önderliğinde Uluslar Arası Ceza Mahkemesi'nin 1 Temmuz 2002'de kurulduğu ve 11 Mart 2003'te çalışmaya başladığı unutulmamalıdır (Aybar, 2012:11).

Sonuç

Russell; 15. yüzyıldan sonra hızlı bir gelişme ivmesine sahip olan Avrupa kıtasının vicdanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Russell, iki büyük savaşı tecrübe eden ve bütün dünyaya yayan bir Avrupa'da yaşadı. Avrupa'nın bir daha büyük savaş görmemesi için neler yapılabileceğinin felsefi ve bilimsel çarelerini ortaya koymaya çalıştı.

Russell, eserlerinin dörtte biri, Türkçe'ye çevrilebilmiş nadir düşünürlerden biridir. Bununla beraber Türkçe literatürde Russell'in tarihçilik ve tarih eğitimi üzerine düşüncelerini toplu olarak ele alan bir çalışmaya rastlamak mümkün değildir. Bu çalışma, söz konusu eksikliği gidermek adına bir adım olarak düşünüldü.

Russell'in Eğitime İlişkin Kuramsal Görüşleri ile Uygulaması Arasında Nasıl Bir İlişki Vardır?

Russell, ilk defa olarak *Toplumsal Yeniden İnşanın İlkeleri (Principles of Social Reconstruction, 1916)* adlı eserinde eğitimle ilgili görüşlerini ileri sürdü. Fichte, Montessori, Dewey'in görüşlerini değerlendirerek kendi görüşünü oluşturmaya çalıştı. Russell'in eğitimle pratik olarak ilgilenmesi 49 yaşından sonra çocuklarını kucağına almasıyla başladı. 1926'da eğitime ilişkin iki teorik kitap yazdıktan sonra bunları uygulamak üzere ikinci eşi Dora ile 1927'de Beacon Hill Okulu'nu açtı. Bu okuldaki deneyimlerini yansıtan kitap *Eğitim ve Toplum Düzeni (Education and Social Order, 1932)* adlı çalışmadır. Russell, ebeveyn olarak başarısızlık ve mali nedenlerden dolayı

bu okuldaki ortaklığından ayrıldı. Dora Winifred Black 1943'e kadar okulu ayakta tutmayı başardı.

Russell, ilerlemeci eğitimcilerin "Eğitim, öncelikle doğal gelişim için fırsatlara zaman ayırmalıdır." anlayışını "negatif eğitim kuramı" olarak adlandırmaktadır. Ona göre eğitim uygulamaları ile çocuğun yaşamına müdahale edilmelidir. Öte yandan devlet, kilise, öğretmen ve ana-baba gibi kurumların çocuğun iyiliğini yeterince gözetmediğini, çünkü hepsinin çocuğu, kendi iyiliği ile ilgisi olmayan amaçlara yönlendirmeye çalıştığını ileri sürer. Russell aynı Pestalozzi gibi (1952:97-98), "Bilgi güçtür, fakat iyilik için olduğu kadar kötülük içinde güçtür. Eğer insan bilgisini arttırırken, bilgeliğini de arttırmazsa bilgideki artışını, acının artışı izler." der. Rockler'a (2012:14) göre Russell, büyük annesinin *İncil*'deki "Kötülük yapan kalabalığı izlemeyeceksiniz." (Exodus 23:2) ayetinin etkisi altında hareket etmiştir.

Russell'a göre öğretmen; benimsediği yüksek bir amaç için çocuğa ilgi gösteren bir kişi olmamalı, onları birer insan olarak sevmelidir. Ona göre, öğretmenlik mesleği günde en fazla iki saat yapılmalıdır. Çünkü aşırı çalışmadan dolayı yorgun öğretmenlerin çocuklara yakınlık göstermesi tamamen imkânsızdır.

Russell'ın Bir Okuyucu ve Üretici Olarak Tarihçilik Anlayışı Nedir?

Russell'ın tarih sevgisi büyük anne ve babasının sunduğu ortam ve ailenin İngiliz tarihindeki oynadığı rolle yakından ilişkilidir. Russell, tarih ile ilgili görüşlerini dört denemesinde detaylı olarak anlatmaktadır. Bunlar; "*Tarih Üzerine*" (On History,1904), "*Tarihin Materyalistik Teorisi*" (The Materialistic Theory of History,1920), *Tarihi Nasıl Okur ve Anlarız?* (How to Read and Understand History, 1943) ve "*Sanat Olarak Tarih*" (History as an Art, 1954) tir.

1904'te tarih üzerine yazdığı denemede kullandığı edebî üslup, arkadaşı George Macaulay Trevelyan'ın 1913'te savunduğu bir tarz oldu. Nitekim 1954'teki denemesinin adının "Bir Sanat Olarak Tarih" adını taşıması da o günlerin izini göstermektedir. *Batı Felsefesi Tarihi* adlı eseri, Russell'ı tarihçi olarak iş başında gösterdiği için daha da önemlidir. Ona göre tarih büyük ölçekte, tek kişi tarafından ve belli bir bakış açısıyla (ön yargısıyla) ve "ilginç" bir tarzda yazılmalıdır. Hangi ön yargının gerçeğe daha yakın olduğu gelecek kuşaklara bırakılmalıdır. Stunkel'e göre, W.T. Jones'in (1952) *Batı Felsefesi Tarihi* (A History of Western Philosophy, çev. Hakkı Hünler) kaynağı gösterilmiş felsefe metinleriyle daha kullanışlıdır.

Russell'a Göre Ne Tür Bir Tarih Eğitimi Dünya Barışına Katkı Sağlayabilir?

Russell, daha çok tarih eğitiminin siyasi amaçları ve sonuçları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Russell'ın tarih eğitimine ilişkin görüşleri I. Dünya Savaşı'nın şiddetli günlerinde oluşmaya başladı. Russell'a göre, Avrupa'daki bağınaz milliyetçiliğin oluşumunda tarih öğretiminin katkısı vardır. Çözüm ise uluslar arası bir komisyon eliyle yanlışlarla dolu olmayan ders kitaplarının hazırlanmasını sağlamaktır. Russell'a göre böyle bir kitapta Güney Amerika tarihini bir Norveçli, Viking tarihini bir İtalyan ve Orta Çağ İtalya tarihini bir Amerikalı yazabilir, burada günümüz dünyası daha çok öğretilmelidir. Russell, Beacon Hill Okulunda da tarih derslerinde daha insancıl bir görüş yaratmada önemli bulduğu H.G. Wells'in *Dünyanın Kısa Tarihi* adlı kitabını kullanmıştır. Çocuklar, akademisyenlerin kültürel olarak uğraşmayı sevdiği geçmiş dünyanın vatandaşı değil, günümüzün vatandaşı olmalıdır. Altun ve Ata'nın (2013: 117) gösterdiği gibi Bertrand Russell ve H. G. Wells gibi aydınların öncü fikirleri ışığında Milletler Cemiyetine bağlı olarak 1922'de kurulan "Uluslar Arası İşbirliği Komisyonu" (International Committee on Intellectual Cooperation, ICIC) ders kitaplarının gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesi çalışmalarına başlamıştı.

1938'de derslerde I. Dünya Savaşı döneminin gazetelerinin de kullanılmasıyla bu haberlerin ders kitaplarındaki tarih bilgileriyle karşılaştırılmalarıyla öğrencilere dengeli ve ihtiyatlı yargılama yeteneği kazandırılması görüşünü ileri sürmektedir.

Tarih öğretiminde sanatkâr ve bilim insanı gibi kahramanlara gerekli önem verilmelidir. Tarihsel açıklamalarda büyük adam ile sokaktaki adamın önemine ilişkin dengeli bir anlatım yapılmalıdır.

UNESCO Uluslararası Eğitim Bürosunun (International Bureau of Education) 1993'ten bu yana yayımladığı *Prospects: the quarterly review of comparative education* dergisinde "Eğitim Üzerine Düşünürler" (Thinkers on Education) serisinde nasıl olup da Bertrand Russell'ın olmadığını açıklamak oldukça zordur. Öte yandan UNESCO'nun resmî ağ sitesinde Russell'ın 1958 tarihinde "Toplumda bilim insanının rolü" üzerine (4 dakikalık) bir radyo konuşmasına rastlamak mümkündür.

Günümüz Avrupa'sındaki uygulamalara baktığımızda Russell'ın kendisinden pek söz edilmeden, düşünceleri uygulama sahasına konan bir düşünür olarak karşımıza çıktığı açıkça görülür.

Kaynakça

- Acar, A. K. (2007), *Bertrand Russell'in eğitim görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Altun, A ve B. Ata (2013). UNESCO'nun tarih eğitimi yayınlarına yönelik bir değerlendirme (1947-2009). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 14, s.107-139.
- Arık, A. (2014). Russell'da çocuğun eğitiminde devletin rolü, *Turkish Studies*, V. 9/11, p. 49-62.
- Ata, B. (2001). Çanakkale savaşlarını nasıl öğreteceğiz? *Türk Yurdu*, S.164, s.23-29.
- Ata, B. (2009). Johann Friedrich herbart'ın tarih eğitimi üzerine görüşleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı Prof. Dr. Reşat Genç Armağanı Cilt-II*, vol. 29, 97-115.
- Aybar, M. A. (2012). *Vietnam günlüğü ABD'nin Vietnam'da işlediği savaş suçlarına karşı Russell Mahkemesi*. Yay. haz. Kıvanç Koçak, İstanbul: İletişim.
- Bruneau, W. (2003-2004). New evidence on life, learning and medical care at Beacon Hill School. *Russell: the Journal of Bertrand Russell Studies*, N.2., p.131-152.
- Çelik, F. (2002). Bertrand Russell'in eğitim üzerine görüşleri. *SDÜ Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 4, s.86-95.
- Dalkılıç, B. (2004). Bertrand Russell'in İslâm kültürü, medeniyeti ve felsefesine yaklaşımı. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.18, s.56-90.
- Durkheim, E. (2004). *Ahlak eğitimi (1902-1903)*, çev. O. Adanır, İzmir: Dokuz Eylül.
- Eflatun, (1943). *Protagoras*. çev. Nurettin Şazi Kösemihal, İstanbul: Maarif.
- Egner, R. E. and L. E. Denonn (Ed.) (2009). *The basic writings of Bertrand Russell*. London: Routledge.
- Fichte, J. G. (1938). *Fichte'nin hitabeleri*. Çev. M. Rahmi Balaban, İzmir: Dereli.
- Hale, W. (1994). Content and criticism: The aim of schooling. *Published in the Papers of the Annual Conference*, Friday 8-Sunday 10 April, New College, Oxford.
- Hook, S. (1967). *Education for modern man*. New York: Alfred A. Knopf.

- Hook, S. (1973). *Akademik hürriyet ve akademik anarşi*. Çev. Sencer Tonguç, Ankara: Millî Eğitim.
- Hustak, C. (2013). Love, sex, and happiness in education: the Russells, Beacon Hill school, and teaching "sex-love" in England, 1927-1943. *Journal of the History of Sexuality*, Vol. 22, No. 3, p.446-473.
- Hürriyet Gazetesi (2006, 6 Mayıs). *Fransızlarla almanlardan ortak tarih kitabı*.
- İçen, H. (1998). *Russell düşünüyor*. Ankara: Ürün.
- Gorham, D. (2011). Liberty and love? Dora Black Russell and marriage. *Canadian Journal of History*, Autumn, p. 247-272.
- Gorham, D. (2005). Dora and Bertrand Russell and Beacon Hill School. *Russell: The Journal of Bertrand Russell Studies*, vol. 25, no:1, n.21, p. 39-75.
- Gottschalk, H.(1984). *Bertrand Russell yaşamı*. Çev. Vehbi Hacıkadiroğlu, İstanbul: Alaz.
- Gruber, F. C. (1961). *Foundations for a philosophy of education*. New York: Thomas Y. Crowell Company.
- Kitchener, R. F. (2004). Bertrand Russell's flirtation with behaviorism. *Behavior and Philosophy*, 32, p. 273-291.
- McCarthy, J.M. (1993). *The Russell case: Academic Freedom vs. Public Hysteria*.
- Monk, R. (2009). *Bertrand Russell. Fifty major thinkers on education from Confucius to Dewey*, (Ed.) J.A. Palmer, London: Routledge.
- Muhammad Iqbal Shah (2014). Plato and Russell: On education (An Appraisal). *Al-Hikmat*, Vol. 34, p.17-24.
- Langlois, Ch. V ve Seignobos, Ch. (1937). *Tarih tetkiklerine giriş*. Çev. Galip Ataç, İstanbul: Devlet Matbaası, s. 320.
- Rockler, M. J. (2012). Russell vs. Dewey on education. *Education and Culture*, 10(1), p. 3.
- Russell, B. (2015). *Toplumsal yeniden inşanın ilkeleri*. Çev. Taylan Doğan-Şebnem Duran, İstanbul: BGST.

- Russell, B. (2004). *Russell'dan seçmeler*. Çev. Rabia Nilgün Aydoğan, Ankara: Dost Kitabevi.
- Russell, D. ve B. (1979). *Endüstri toplumunun geleceği*. Çev. Melih Ölçer, İstanbul: Bilgi.
- Russell, B. (1995). *Sorgulayan denemeler*. Çev. Nermin Arik, Ankara: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları.
- Russell, B. (1993). *Aylaklığa övgü*. Çev. Mete Ergin, İstanbul: Cem.
- Russell, B. (1990). *İktidar*. Çev. Mete Ergin, İstanbul: Cem.
- Russell, B. (1974). *Yaşantım*. Çev. Muammer Sencer, İstanbul: Erk.
- Russell, B. (1971a). *The autobiography of Bertrand Russell, 1872-1914 (volume I)*. London: George Allen and Unwin Ltd.
- Russell, B. (1971b). *The autobiography of Bertrand Russell, 1914-1944 (volume II)*, London: George Allen and Unwin Ltd.
- Russell, B. (1953). Terbiyenin gayesi. Çev. Hâmit Dereli, *Tercüme*, cilt: 10, S. 56, s. 24-30.
- Russell, B. (1952). *The impact of science on society*. London: George Allen & Unwin.
- Russell, B. (1933). *Education and the social order*. London: George Allen & Unwin Ltd.
- Russell, B. (1910). *On history in philosophical essays*, London: Routledge.
- Stunkel, K. R. (2001-2002). Bertrand Russell's writings and reflections on history. *Russell: The Journal of Bertrand Russell Studies*, N.21, pp. 129-153.
- Tan, M. (1983). *İ. İlich ve okulsuz toplum*. *AÜEBF Dergisi*, 16(2), s.45-59.
- Thyer, B. A. (2007). On the possible influence of Bertrand Russell on B. F. Skinner's approach to education. *Journal of Applied Behavior Analysis*, V. 40, p. 587.
- Turan, Ş. (1982). *Atatürk'ün düşünce yapısını etkileyen olaylar, düşünürler, kitaplar*, Ankara: TTK.
- Yıldırım, T. (2011). Ateizm mi agnostisizm mi? Bertrand Russell'in tercihi. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 11, s. 41-52.
- Yılmaz, A. (2001). Bertrand Russell ve eğitim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.10, 2008, s. 66-71.

Wei-ping, Z. (2008). Bertrand Russell on Chinese education. *US-China Education Review*, Volume 5, No.9, s. 60-63.

Extended Summary

Purpose

On May 6, 2006, The Turkish *Hürriyet* newspaper reported that The French and the Germans have prepared a common history book to be taught in high school senior classes. The newspapers have written that “this idea was brought forward in French–German youth assembly which came together on account of the 40. Year of Elysee Friendship Treaty”.

The Council of Europe intergovernmental project Shared histories for a Europe without dividing lines, launched by the Steering Committee for Educational Policy and Practice (CDPPE) in 2010, came to an end in 2014.

It seems that the intellectuals of continental Europe, which has experienced two great wars in which hundreds of people lost their lives, have been forming and strengthening a common European identity.

In this essay, famous English intellectual, logician and mathematician Bertrand Russell’s (1872-1970) views on education and history and his contributions to the history teaching in Europe shall be discussed. In fact, Russell is one of the rare intellectuals whose almost four to one works have been translated into Turkish. Understanding Russell’s ideas will help us understand what is happening today in continental Europe better. Russell, has expressed his thoughts on many areas of the community life. Here, after dealing with only his understanding of the purposes of education, his views on historiography and history teaching shall be focused on.

In this study, three sub-problems will be answered;

1. What is the relationship between Russell’s theoretical views and his applications concerning to education?
2. What is Russell’s understanding of historiography as a reader and producer?
3. According to Russell, what kind of history education can contribute to the peace in the world.

Method

This study was performed in the document review. Turkish translations of Russell’s works and accessible its English copy were examined by considering the

year of his publications. The themes such as education, historiography, history education and world peace were elected in his basic writings. In particular, while taking into account his youth and midlife works, the interpretations in his two-volume autobiography (first edition 1967) were given great importance.

Results and Discussion

1. What is the relationship between Russell's theoretical views and his applications concerning to education?

Together with giving place to his views on education in his book titled *The Prospects of Industrial Civilization* which he published with the contributions of his wife Dora Russell in 1923, after his journey to Russia and China, Russell compiled his educational views in the books named *On Education Especially in the Early Childhood* and *Education and the Good Life* he wrote in 1926.

Russell's interest in the philosophy of education is closely related with his children's need for education. Now that he appreciated none of the available schools, he founded a school named Beacon Hill School with Dora Russell in 1927. A progressive view of education was dominant in this school. Thanks to this school, he had the chance to think profoundly on education between 1927 and 1932. He passes his experiences here in his work named *Education and Social Order*. This book seems more important for it is a product of practical applications at the same time. Dora Winifred Black from whom he divorced later ran this school until 1943 (Gottschalk, 1984:81). As understood from the above information, Russell's educational views are not only formed with a reasoning consistent with his own philosophical system, it is also a systematic of thoughts formed with the observations in an application school just like John Dewey. Russell (1945:820) writes in his book named *Western Philosophy History* that he attaches exclusive importance to the education views of the philosophers and bears similar views with John Dewey.

Russell features individualism, independence of the mind, critical adjudication in education. He argues that independence and criticism are suppressed in schools. He shows that the education in schools can easily turn out to be biased, dogmatic, propagandist and authoritarian (Hale, 1994:2).

Russell indicated in his articles on the purposes of education that the purpose of education is not to make everyone think in the same manner, but to make them in a manner that will precisely reflect their identity. He concluded that sending all the children to same sorts of schools and giving them the same sort of education is wrong.

The education in Europe, with its applied form, had become the foremost barrier before thought and freedom of thought. The methods used had been feeding the habit of passively accepting of the students, leading them to a servile and mindless respect to the teachers and other authorities. It had been leading the children to accepting some results instead of reinforcing them to think.

Russell (1953, 25-30), seeks answer to the question “should we, in education, aim at filling the mind with knowledge which has direct practical utility, or should we try to give our pupils mental possessions which are good on their own account?” in an article. Within this framework, it is argued whether it is human sciences or sciences to be attached more importance. Here, he says “To appreciate Hamlet, on the other hand, will not be much use in practical life”. However, “it gives a man a mental possession which he would be sorry to be without; and makes him in some sense a more excellent human being”.

Russell, just like William James, thinks that the years he learned Latin and Ancient Greek during his youth were for nothing. He emphasizes that knowledge of classics did not help him in solving any problem he faced in his life. He writes that what he learned about mathematics and science were more beneficial, that they offered him the facility to think and reason and that they are the touchstones of reality in this world of delusiveness.

Because Russell thought in a manner so different than the style of thought established in 1940's in many subjects, his taking charge in schools, which were regarded as a means of social control, as a teacher was controversial. This controversy extended from England to America. He lectured in the universities of Chicago and California in 1939, was summoned to lecture on Philosophy in New York City College in in 1940, church leaders and many tax payers objected to this appointment because he was not a U.S. citizen, he didn't have the potency to do public service and his teachings were against the public policy and this incident was passed to the court.

Knowing that Russell lectured to William James at Harvard, it can be said that Russell has been influenced by William James in his ideas on classical languages. However, he later confessed in his autobiography that he made his living during his unemployed days in America he wrote *Western Philosophy History* (1945) with his Latin and Ancient Greek knowledge. According to Russell, human elements in education should remain but they should be able to make room for other elements. Because, the new world enabled by technology cannot be created without human elements.

Russell has thought about the ideals that teachers should adopt. To him, the values a teacher can implicitly transfer to the students are as follows: Intellectuality, honesty, latitude, having a broad view, love for science. He thinks that teachers should have broad individual and occupational independence.

2. What is Russell's understanding of historiography as a reader and producer?

Russell's interest in history had awakened via a pile of history books he found in his grandfather's library (Gottschalk, 1984:16). In his essay which he published in *Independent Review* in 1904 and added to his *Philosophical Essays* (1910), he expresses his views on history particularly with a literary tongue. His style evokes the literary history style of the famous English historian Trevelyan. Russell (1910:61) says "Of all the studies by which men acquire citizenship of the intellectual commonwealth, no single one is so indispensable as the study of the past". From his prioritizing subjectivity; saying "let the facts speak for themselves", it can be understood that he has read Leopold von Ranke, the German historian who is regarded as the founder of scientific historiography in early the 19th century. Historical knowledge is generally proposed on the basis of its benefits for today's political problems. History correlates the day with the past and the future with the day. History, moving our hopes beyond our lives, renders the development and greatness of nations visible and vivid. In this way, history offers the facility to be a statesman and a profoundness and ampleness which our view that is limited with the day cannot reach.

Towards late 1950's, in the conferences titled "*History as an Art*", he emphasized the artistic aspect of history identifying "History, is a desirable part of everybody's mental furniture in the same kind of way as is generally recognized in the case of poetry". Just as poetry and music are produced not only for professionals,

history is written not only for historians. According to Russell history should attract the interest of the reader like poetry or a good novel. The historian should have feelings about the characters he is interested in and he portrays. The historian should not be unbiased, rather he should be biased.

Russell's fundamental question was: "What history can do and should do for general reader? And also which kind of history is to contribute to the mental life of those who are not historians?" Consequently, the view he concludes is this; history should offer a certain intellectual character, a certain manner of thinking, a broadness of view that will reinforce developing a perception towards the events experienced and their relationship between the past and the future not only to the historian but also to the reader.

3. According to Russell, what kind of history education can contribute to the peace in the world.

Although he partially gives examples regarding history pedagogy in his writings, Russell mostly focuses on the political purposes and consequences of history teaching. Before passing on to Russell's ideas, the general concept of education in Europe should be looked to.

Whereas patriotism in education in European countries is a phenomenon that began to clarify with the nation-state concept in the 18th century, it is possible to take its historical roots back to the antiquity. Plato writes in Protagoras that many writings that praise the glories of the heroes were taught to the children in Greek city-states so that the children were made enthusiastic about being like them. The notion that the general education to be given to the people in Europe should be conducted with the pioneering of the states began to be widespread in the 18th century.

J. F., the founder of the educational science in Germany in the 19th century, said "History should be the teacher of the humanity. If not, those who teach history to the young people are the ones to blame most." (Ata, 2009:114). But in the following sentence he wrote "choosing the understandable books for young boys that will develop the emotion in them will reinforce patriotic feelings."

As Langlois and Seignobos also state (1937:320), 80 out of 100 candidates answered the question "What are history lessons good for?" asked in the

baccalaureate exam in France in 1897 as “to arouse patriotism.” This effect of Prussia spread all over Europe as an understanding of history as citizenship education.

In this atmosphere, after the break of World War I among the civilized countries of the West, Russell’s anti-militarist discourses led to his accusation of being a non-patriotic and a bad Englishman (Gottschalk, 1984:51).

Russell (1979:195), emphasized that the history books written in those years were filled with a lot of mistakes with the aim of bringing up a patriot nation and these mistakes could possibly cause wars.

According to Russell, in all western countries the children are taught that the most important devotion is the devotion to the country. In order to avoid doubting this teaching mistaken history, political science and economics information are given. The children are told how bad the foreign countries are but not their own. The children are led to the believe that all the wars their own country fought are for defensive reasons while those fought by other countries are invasion.

The way to avoid wars is to abandon the narrow-minded and fanatical nationalism in the case of a common ideal of civilization that is taught equally in all countries. Russell emphasizes that the feeling of hate should be oriented towards not the other but to “ignorance”.

As said above, Russell came up with enriching the imaginary world of the children who have a limited point of view on history pedagogic and pictured historical stories. According to Russell, the most important benefit of history is that it enriches the imagination. World history is necessary in order to learn something about music, art, literature; to wholly enrich imagination. With this imaginary power the human being realizes what kind of a place the world can be.

According to Russell, the perception of time does not develop in children at the beginning. History teaching should start with pictured stories of renowned figures around the age of five. For this, pictured story books should be prepared. Pictured history of England for children should be prepared.

In many of his works, Russell underlines his view “in all civilized countries, teaching the children the same history maintains less hostility between countries.” (1933:140; 1979:196). To him, school books should be printed by the League of Nations with the support of the United States of America and Soviet Russia. History

should be world history rather than national history and cultural matters instead of wars should be stressed. Even if the wars are taught, they should not be dealt with solely in terms of the victorious side and heroisms. The history should stand on the battlefield among the wounded and feel the agony of the people who lost their homes in destroyed areas, he should raise an awareness of the brutality and inequity war offers.

Russell (1933:143), puts up important missions to the League of Nations about this. If it can save some time from obscuring the offenders, the League of Nations may realize the importance of this subject sooner or later. There is no doubt that he knows that these ideas are nothing but utopic.

Russell (1933:143) dreams of an English history teacher who is bound by international agreements in which teaching of the world history is mandatory. This teacher shall teach many things from Genghis Khan to the compass which was passed from the Chinese to the Arabic sailors. Today's applications increase the lust of war. Within this context, wrongs instead of facts are taught. The students should be able to see themselves not only the region they live but also the future citizens of the whole world.

According to Russell (1979:197), while the works like the book of H.G. Wells, who is a member of the socialist Fabian Society, named *The Outline of History* create a more humane point of view, they are more effective than the patriotic education which tells about the subjects and events like Agincourt, Trafalgar, Lexington and Saratoga. Russell taught that visiting the countries of the world today could give ideas about how the past and the future could be as well as Wells's time machine could. Mustafa Kemal Atatürk, in his book named the Great Speech, evaluated H. G. Wells's idea of World federation and qualified it as a sweet dream. On the other hand, as he placed the Turks subjectively in the world's history, in 1928 he had Well's book *The Outline of History* named translated to Turkish.

Russell was awarded with the Order of Merit in 1949 as a person serving his country. Although he criticized Churchill severely in a book he wrote in 1920's, he removed these criticisms for his services during the Second World War. After the war, he began going on conference trips in Europe as a union emissary to express his ideas about the necessity of Europe to remain in unison and powerful. In 1957, he acquired the Kalinga prize of UNESCO.

Conclusion

As an intellectual, Russell comes out as the conscience of the countries of continental Europe which experienced important events like the Reformation, the Renaissance, the Geographical Explorations, the Enlightenment and the Industrial Revolution; exploited the world in search of raw materials and market.

Russell lived in a Europe which experienced two great wars. He endeavored to found the intellectual and philosophical foundations of Europe's not experiencing another great war. He emphasized the importance of reinforcing the international organizations. It can be said that he built the foundation of the works of today's Council of Europe regarding history teaching with his ideas.